

EDINOST

„EDINOST“
Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob torkih, četrtekih in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za eno leto . . . 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— „ „ „ 4.50 za pol leta . . . 6.— „ „ „ 9.— za vse leta . . . 12.— „ „ „ 18.—
Naredbine je plačevati naprej za vsake štiri mesece brez priložne naročilne se uprava se ozira.
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tabaka v Trstu po 3 nvé, izven Trsta po 4 nvé.

Oglas se računa po tarifu v petih; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrst. Poslana, osmrtaica in javna zahvala, mači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uradno na ulico Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Narodno, reklamacijsko in oglasno sprejema upravnštvo ulica Malina plecele št. 3, II. nadst. Narodno in oglasno je plačevati leso Trst. Odprto reklama oje se prosto pošilja.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinosti je moč“.

Italijanska drznost na vrhuncu.

Obljubili smo, da se povrnemo zopet k govoru spoštovanega zastopnika V. kurije tržaške, Attilija Hortisa, da taksiramo nekoliko posamične trditve v tem govoru po njih pravi vrednosti.

Človek, ki je čital ta ob slovesni priliki muko in trudom prečitani govorčič Hortisev v zbornici poslancev na Dunaju, ki pa zajedno pozna resnične odnose na Primorskem, a vendar ne ve, kako malo izbirčni so Italijani v svojih sredstvih, kolika je razlika torej med tem, kar je, in tem, kar je pripovedoval Attilio, tak človek bi moral misliti, da je zastopnik V. kurije tržaške zbijal neslane šale.

Ali posl. Hortis se ni šalil. Ne, pastimo g. Hortisa, saj smo rekli že, da mož je dobra duša, ki se izobno počuti le med zarmenelimi zgodovinskimi listinami in ponesrečenimi verzij svojimi; težiti moramo marveč le volilno „usodo“, ki je vrgla tega moža tja, kamor ne spada, kajti mož je očitno še veliko slabši politik, nego pa pesnik.

Ne z Hortisem nam je govoriti, ampak z italijansko stranko. Hortis je govoril le, kakor mu je narekovala italijanska delegacija na Dunaju, a ta poslednja je narekovala tako, kakor jej je velevala prav vse stranke italijanske!

Potem pa, ko poznamo to stranko in ako vemo, da ta stranka nikdar ni poznala politične morale, da ni nikdar povpraševala za tem, ali je sredstvo pošteno ali ni pošteno, ampak vsikdar le zate: ali pomore, ali dovede do cilja? — potem se seveda ne čudimo, da se je italijanska drznost popela na vrhunec v govoru Hortisevem.

To ni več le mojstersko delo, kar nam je podal ta muko prečitani govorčič Hortisa v zatajevanju resnice in v zavijanju dejstev, ampak je virtuzoznost, kakoršne so sposobne izključno le take stranke, ki vedo, da morejo le tajejem in zavijanjem hraniti svoj nimbus ter morajo tiščati resnico v natezalnico, kajti zgubljeni bi bili v isti hip, ko bi se mogla dvigniti „resnica“ in jim po-

svetiti se svojo bakljo v obraz, na katerem se zcalijo vsi zlobni nagoni političkih nasilnikov.

Le nekoliko trditve hočemo izluščiti tu iz šopa Hortisovih trditve, da dokažemo, kako daleč mera sezati italijanska drznost v trditvah.

Kaj naj rečemo o protestu proti izreku posl. Zallingerja, da so Italijani ljubček vlade? Ne, tu ni treba zgubljati mnogo besed: saj zadošča le jeden pogled na sliko naših primorskih odnošajev, da vemo, kako dobro je je pogodil imenovani tirelski Nemes! Saj ne treba drugega, nego da konstatujemo, da so Italijani sicer v veliki manjšini na Primorskem, a da so vzlic temu absolutni gospodarji v dveh upravnih skupinah te dežele, v tretji — v Goriški, kjer je nerazmerje še najbolj kričeče — pa imajo toliko moč, da številno velika in tudi gospodarski pretežna večina slovanska ne more priti — valje vsemu vzhledno — do boju — niti do najprimitivnejih pravic! Ali je mogoče to naravnim potom? Ali je mogoče brez umetnih sredstev, da bi manjšina imela vse v rokah, večna pa nič; da ima manjšina 11 zastopnikov v državnem zboru, večina pa le 4; da ima manjšina med tremi deželimi zastopi Primorske dva popolnoma v svojih rokah in da še v tretjem imajo zastopniki večine povsem vezane roke? G. Hortis naj položi roko na svoje pesniško srce in naj odgovori na ta vprašanja po vesti poštenega zgodovinarja! Reči in priznati mora, da ni mogoče. In ako ni mogoče, od kje dobiva italijanska manjšina potrebna umetna sredstva za vzdrževanje svojega nadvladja? Odgovor na to poslednje vprašanje je pač na jeziku vsakomur. S tem smo odpravili Hortisevo tajeje o — Benjaminih.

Gosp. Hortis je zatrdil, da Italijanom v Primorju ni dovoljeno niti toliko, da bi si za svoje stroške ustanovljali vzgojevalnih zavodov. Sv. Križ, Greta, Podgora, Hum itd. so glasne priče, kako daleč se je Hortis oddaljil od resnice s tem zatrdilom svojim! Sicer pa naj nam dovolé gospoda skromno vprašanje: ako je uprava avstrijske države

res toli „kruta“, da Italijanom ne dovoljuje niti toliko, da bi si smeli snovati vzgojevalnih in učnih zavodov, potem bi želeli pojasniti, kam se z gubljajo one ogromne svote, ki prihajajo „Legi Nazionala“ in o katerih čitamo vsako božje leto, da so se potrešile? Tu bi res nujno trebalo pojasniti in bi bilo zanimivo tudi za ministerstvo za notranje stvari: da-li je res, kar trde zlobni jeziki, da se te svote po velikem delu porabljajo za namene, ki niso šolski in da je marsikateri laški mandat vzcvetel na vrtu „Legi Nazionala“? Ta izjava zastopnika V. kurije tržaške daje le novega netiva govoricam zlobnih jezikov.

Pojdimo dalje! Gosp. Hortis je zatrdil, da so avstrijske vlade postopale z Italijani na Primorskem vsikdar istetake, kakor postopale v Italiji. To je: delale so jim krivico z jezikovnimi naredbami. Za izgled je navel g. Hortis zemljiško knjigo tržaško, ki se je „onesnažila“ po slovenskih uknjižbah. Nočemo taji: slovenske uknjižbe se res množe v zemljiški knjigi tržaški. Ali kaj je dokazano s tem? Nič drugega, nego to, da je tu slovenskih posejvalcev in dolžnikov! Torej? Dokazano je, da slovenske uknjižbe odgovarjajo le praktični potrebi; dokazano je torej ravno nasprotno od tega, kar je trdil g. Hortis, ko je navel zemljiško knjigo v dokaz, kaka krivica se godi Italijanom po nepotrebnih „jezikovnih naredbah“. Stvar je vendar jasna: ako je tu toliko Slovencev, potem jim mora biti zemljiška knjiga pristopna, kakor vsakemu drugemu. Ali ni torej to skrajna drznost, ako hoče dokazati kdo z mučenjem slovanskih uknjižeb, da take uknjižbe — niso potrebne in da so škodljive za ekonomsko ăikanizovanja Italijanov?

G. Hortis je govoril tudi o bolestnih vsklikih Italijanov, katerih pa noče čuti nikdar! Mož naj bi bil nekoliko previdnejši se svojimi trditvami. Naj je bil na vladi Auersperg ali Taaffe, ali Windischgraetz, ali — Badeni, to jedno je ostalo

PODLISTEK

Borovške gracije.

(Lovro Slavoc.)

Ej, to vam čudno hitro raste ta mladi svet! Pred dvema letoma so bile zadnjič tu na počitnicah, nedolžna, kratkokrila dekletca, sedaj pa na-jednokrat take punice, čisto gosposki prikrojene, ponosne in navihane brez primere. Dovolj je imela žnjimi opraviti mati. Gospa pl. Radnikova, udova svetnika, je podedovala po pokojnem skromno hišo v mestu, poleg tega pa še svotico, s katero si je tu, v sredini ob cesti, vodeči iz Borovca preko Truske grajščine v bližnji tržič, kupila jednonadstropno hišo z malim zemljiščem. Tu je imela za časa svojega bivanja v mestu oskrbnika, o počitnicah pa se je selila semkaj s svojima hčerama Anko in Minko in pa s svojo nečakinjo Ido. Samo zadnji dve leti je napravila gospa pl. Radnikova izjemo, kajti bala se je za dekleta radi osepnice, ki se ravno zadnji leti zaporedoma razsajale v bližnjem Borovcu.

Lepa je morala biti v mladosti gospa pl. Radnikova, ko je še do sedaj, do svojih štirih križev, ohranila toliko mladostne svežosti in živahnosti. No, lepoto so pa podedovale njene hčere po njej; njene dobrotelnosti in dobrohotnosti pa nikakor ne. Značaj so podedovale punice čisto po

pokojnemu Radniku, ki je bil znan kakor neznošno ošaben človek iz stare šole, kateremu je bila nad vse njegova plava kri. Anka, bujna sedemnajstletna plavalaska, vitke postave, toda polnih oblik, je le predobro vedela, da je lepa, da je interesantna; drugi pa, ki so jo poznali, so vedeli ob jednem, da je ošabna, da se rada ponorčuje, in radi tega je bila jako slabo zapisana med sošolkami tretjeletnicami in med dijaki sedmošolci. No, ti so jej bili pač premali, ko je imela vendar na razpologo kopo nališpanih častnikov, ki so toli pridno rožljali za njo s svojimi sabljami.

Minka, njena sestrice, stopila je pred kratkim v svoje petnajsto leto; toda v svet je že stopila pred dvema letoma, take, da je imela ob svojih letih vendar že precej prakse v ljubimskih stvarih. Po zunanem je bila čisto podobna svoji sestrici, samo da ni bila še tako razvita. No, navihana je pa bila ravno tako, ponosna pa še bolj. Lansko leto je ljubimkala z nekima petošolcem; no letos so jej gimnazijci le še za silo; sice njeno hrepeni po čem višjem, nego po borem dijaku. — Oj ta dijak! Kako srečen bi bil vendar v mestu, da ni teh preklicanih sabljic!

Nečakinja gospa Radnikove je podedovala po svoji materi neznamen kapitalček, katerega je rabila teta v njeno odgojitev. No, skrbela pa je Radnikova zanjo prav po materinske, odgojajoča

je ob jednom s svojima hčerama. Vitka črnolaska je bila prej, živeča pri materi, skromna in pohlevna, pozneje pa se je od svojih sestric nalezla ponosa; spoznala je, da je lepa in domišljevala si je precej na to. Dasiravno jedno leto mlajša od Anke, bila je Ida vendar njena sošolka, o tem, ko je Minka ravno izlezla iz zadnjega razreda nemških šol, in jej bode s prihodnjim letom ustopiti v pripravnico.

Dolgočasile so se prvi teden počitnic Radnikove punice grozno tu na deželi. Kaj bi se tudi ne? Mama je tičala vedno v starih romanih, katere je izrezala iz nemških listov; brigala se ni akoro nič zanje. S kom naj občujejo? S tem budalostnim kmečkim ljudstvom? Ali naj koketujejo s kmečkimi dečaki, ali naj poslušajo njih surove dovtype, ko se vendar navajene na nežne in duhovite oficirske? Ali naj vedno hodijo na sprehod v gozd, ali naj se vedno kopljejo? Vse tako suhoparno, dolgočasno. Kako drugače je bilo tu vendar pred dvema letoma! Tu je bilo vse „originalno“, te kravice in telički po pašnikih, ti zeleni travniki, ta bistra rečica, to prijazno kmečko ljudstvo, vse novo, vse tako mikavno in vabljivo. No, udale so se polagoma „kruti“ usodi.

(Pride še.)

notoriško dejstvo: Italijani so težili vedno in so bili — nelišani vsikdar, ako so imele njih tožbe le videz opravičenosti. Ne le tožbe Italijanov, ampak že navadna piccolovska denunciacija je že spravila v zadrego in nesrečo: mnogokakega uradnika, mnogokakega zasebnika in mnogokako društvo. Seveda: ako so „bolestni vsikliki“ Italijanov v toli kričešem nasprotju s temeljnimi zakoni, kakor sta bila sklep deželnega zborniškega o poslovnem jeziku in sklep daž. zbora tržaškega o uredbi zemljiške knjige, potem seveda ni čudo, da je krona odgovorila z „ne!“

G. Hortis je govoril tudi o sočutstvu Italijanov — čitaj: Italij. stranke — z vsami tlačeni in da oni komaj čakajo zmage pravice. Ta trditev je tako absurdna, da bi le škodovali stvari, ako bi jo hoteli zavračati na široko. Recimo torej na kratko: Italijanska stranka je naslonila svoj politički obstanek na predpostavko: da more biti tlačiteljev in tlačenihi! Kakor hitro se poruši ta predpostavka — kar se more zgoditi še le potem, ko res zmaga pravica — poruši se tudi italijansko nadvladje. Svoboda vsem in pravica vsem pa sta pojma, ki izključujeta pojm nadvladja. Italijansko nadvladje postane torej samoubijalec v isti hip, ko se zgodi zares, o čemer je govoril g. Hortis kakor o želji Italijanov: ko zmaga pravica in izgine rod tlačiteljev in tlačenihi.

Treba da zaključimo. Tu hočemo storiti z ono res — zanimivo izjavo Hortisovo, s katero je mož sam porušil vse svoje slabo — poezijo omučeništvu Italijanov in o krivicah, ki se baje gode poslednjim. Rekel je, da oni bi mogli pritrđiti jezikovnemu zakonu le tedaj, ako bi se isti na Primorskem izvajal drugače, nego drugod; to je: po „praktični potrebi“ — seveda po tisti potrebi, kakor si jo kroje Italijani. Gospoda ne zahtevajo nič več in nič manj, nego da naj država postavi njih nad zakone in naj Italijanom na ljubo napravi izjemo le na Primorskem: naj vzkrati dobrota in varstvo zakonov — večini dežele. Ljudje, ki zahtevajo takih nečuvnih privilegijev, taki ljudje da bi bili tlačeni, mučeniki?! Taki ljudje da bi se želeli triumfa pravice?! Taki ljudje da bi sočutstvovali z resnično tlačenihi?!

Ne, ne, in stokrat ne! Zato priča tudi zadnja izjava italijanskega kluba preko ust gospoda Hortisa le to jedno: *da balancirajo visoko gori na vrhuncu držnosti!*

DOPISI.

iz Hrušice v občini Podgrajski.

(Izv. dop.) Dne 4. t. m. je umela ta mnogobrojna in vrla narodnjakinja, učiteljica Marija Wajšel, rojena Jug v Kobaridu l. 1859, soproga tukajšnjega nadučitelja. Pokojna je službovala kakor učiteljica od oktobra 1880. do oktobra 1886. v Biljani na Goriškem; od oktobra 1886. do pol septembra 1893. bila je voditeljica učiteljica na društveni slovenski zasebni dekliški šoli „Sloga“ v Gorici, ter ob enem kakor voditeljica društv. otroškega vrta v ulici sv. Klare in otroškega vrta v ulici Barzelini.

Kako marljivo in neumorno je delovala pokojna na istej šoli, to svedoči spričevalo, ki jej je podelilo „Slovensko narodno-politično društvo „Sloga“ v Gorici dne 16. sept. 1893. Med drugimi se glasi isto:

„O nastopu gdičine. Marije Jug štela je zasebna dekliška šola društva „Sloga“ dva razreda. Pod njenim vodstvom se je šola polagoma razcvitala tako lepo, da je dobila z odlokom vis. c. kr. ministrstva za uk in bogočastje od dne 14. sept. 1889. št. 18902 pravico javnosti ter je štela v šolskem letu 1892/93. že tri dekliške in jeden mešan razred. Otroški vrt sv. Klare se je moral razkrojiti radi obilnega števila otrok početkom šolskega leta 1892/93. in tako se je ustanovil nov otroški vrt v ulici Barzelini, kateremu je bila voditeljica ista gospodičina Marija Jug.

Ves čas svojega službovanja pričala je imenovanka veliko ljubezen in skrb do šole in šolskih otrok. Delovala je z neumornim trudom za pouk in obliko izročenihi jej otrok celo zunaj šolskih ur. Skrbela je za red in lepo vedenje svojih učenk. Dosežala je učni smoter v obilni meri in dobivala vsled tega pohvalo od mestnega šolskega nadzornika, ki se je tudi nasproti društvenemu vodstvu vsikdar najpohvalneje izrazil o šoli sploh in o go-

spodičini Mariji Jug in njenih učnih uspehihi se posebe. Vodstvo je vedno priznavalo neumorno spretnost, marljivost in izvrstne vspehe Marije Jug in to priznanje ponavlja zdaj, ko je bila na svojo prošnjo odvezana službovanja na imenovanihi šolskih zavodihi.

V Gorici, 16. septembra 1893.

Za slov. narodno-politično društvo „Sloga“:

Dr. A. Gregorčič, l. r., predsednik.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, 13. marca 1892. št. 1603 je priznavalo:

Velepoštovana gospica učiteljica Jug!

Odkar obstoji ženska podružnica v Gorici, blagovolili ste se Vi v prvi vrsti udeleževati na plodonosnem delovanju.

Da se je podružnični delokrog razširil, da se je vsakoletno moglo podpirati vedno več ubožnih otrok, pripisovati je tudi Vasi neumorni skrbljivosti. S svojimi tehničnimi poročili ob glavnem zborovanju navdušili ste mnogokatera srca ter jih pridobili za družbo sv. Cirila in Metoda.

Z ozirom na Vašo požrtvovalnost Vam se je izrekla v zadnji vodstveni seji soglasna zahvala.

Izjavljaje Vam to vest, prosi še nadalje blagonaklonjenosti

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda

v Ljubljani, 13. marca 1892.

Zapustivši Gorico se je preselila Marija Jug oktobra 1893. na učiteljsko mesto v Jelšane ter je službovala tam do 24. avgusta 1895. l., a od takrat naprej službovala je v Hrušici ter se poročila z tukajšnjim nadučiteljem.

Blaga pokojnica bila je uzor narodnjaštva, učiteljstva, rednosti in miroljubja.

Za ustanovitev ženske podružnice sv. Cirila in Metoda za Istro v Podgradu sestavila je in razposlala naslednjo okrožnico od dne 8. avgusta 1896. l. glasečo se:

„Velecenjene gospe in gospice!

Pokazimo svetu, da je tudi v našem krogu vernih hčerá majke Slavije, a ne le z ceno besede, ampak dejanski. Združimo se ter ustanovimo lastno podružnico družbe sv. Cirila in Metoda za Istro, da bodemo tako zveste reku: „Vse služimo sveto, svetej stvari!“

Dne zborovanja je nabrala pokojna Marija za družbo lepo svotico 18 gl. 31 nč. ter napravila prešnjo na c. kr. vladjo za potrjenje ženske podružnice v Podgradu.

Pokojna je obolela na pljučah vsled lanskega vedno trajajočega deževja in prepiha. Pogreba so se udeležili sosodni gg učitelji in učiteljice namreč: Makarovič, Debenjak, Maadič, Delcot, Urbančič, Bogatec, soprog Wajšel in gospodičina učiteljice Povstovršnik, Sepič, Jerman. Okrajni šolski svet je zastopal g. Slavof Jenko, župan, kakor predsednik. Spremljevalo jo je na pokopališče mnogobrojno število učencev in občinstva.

Naj počiva v miru!

Politiške vesti.

V TRSTU, dan 17. novembra 1897.

K položaju. Z Dunaja nam pišejo: „Sicer ste bili omenili že, vendar je potrebno, da zabeležite:

Dne 11. t. m. bilo je več členov slovanke krščansko-narodne zveze pri ministerskem predsedniku. O tej priliki se je govorilo obširno o odnošajih v deželah, zastopanihi po zvezi. Njegova prevzvišenost je pokazala najljubše prijaznost nasprotim željam, izraženim od poslancev Zveze.“

Tako nam danes izrečno pišejo z Dunaja in približno tako so pisale tudi, druge dunajske novine o pogovoru med ministerskim predsednikom in deputacijo naših poslancev. To poročilo je tem zanimiveje, ker si je zadnja „Istria“ dala poročati z Dunaja in objavlja vidnim zadovoljstvom, da grof B a d e n i ni cesar obljubil jugoslovenskim poslancem!

Sedaj prepuščamo lepo čitateljem, naj ugibljejo sami, komu je prisoditi več vere.

Delegacije. Delegacije so se sešle dne 16. t. m. na Dunaju.

V avstrijski delegaciji je izjavil delegat nemške ljudske stranke, Hofmann - Welenhof takoj začetkom seje, da se njegovi somišljeniki — z ozirom na notranji politični položaj in z ozirom na to, da je stanje pogajanj z Ogersko še jako nejasno — udeležje razprav le pod tem pogojem, da

po tej razpravi ne bodo ni malo vezani v svojem postopanju o določanju prispevkov obeh državnih polovic za ukupne potrebe, kakor v svojem postopanju sploh, povodom ustavnega reševanja pogodbe z Ogersko. (To izjavo Hofmannovo je razumeti tako, da se obstrukcionisti sicer udeležje razprav v delegacijah, da pa bodo v zbornici poslancev vsaj jedno nadaljevali taktiko obstrukcije proti nagodbenemu provizoriju! Torej: v delegacijah hočejo zidati, v zbornici pa pedirati. Op. uredn.)

Tej izjavi poslanca Hofmanna sta se pridružila tudi krščansko-socijalni poslanec Scheicher in nemško napredni dr. Gross. Delegacija je izvolila potem predsednikom grof Thun - Hohensteina, bivšega namestaika na Češkem in podpredsednikom viteza J a v o r s k e g a. Predsednik je povdarjal, da je država zvesta svojim zaveznikom, pa tudi v dobrihi odnošajih z drugimi državami, sosebno z Rusijo.

Ogerska delegacija je izvolila predsednikom grofa Julija Szapary-ja in podpredsednikom Kellomana Szell-a.

Predsednik je v svojem govoru omenjal raznih izrekov od strani vladarjev v poslednjem času in je dostavil, da so ti izreki pač najbolji dokaz, da želijo miru tako vladarji sami, kakor i narodi. Omenil je trozvezo, katero smatra za temelj za ohranitev miru. Sejo je zaključil predsednik trikratnim „eljen“ na cesarja.

Parlamentarno. Proračunski odsek zbornice poslancev se je sešel in nadaljeval se je posvetovanje o nagodbenem provizoriju. Govorili so poslanci Barwinski, Rglér, dr. Menger, Schlesinger, Kaiser, Weisskirchner in Mauthner.

Česar Momen ni povedal! Zakaj izgubljajo Nemci v Avstriji svoje nadvladujoče stališče? — Zato, ker jim nedostaje velike, plodovite politične misli. Kdor hoče vladati v Avstriji, mora vedeti najprej, kaka je prava naloga tej državi; potem pa mora tudi poznati pravo sredstvo za izvrševanje te naloge. Samoupravo v Avstriji je urediti tako, da se bodo zamogle razvijati vse narodnosti po svojih željah in zmožnostih; gospodarstvo treba preustrojiti, kakor to glasno zahtevajo narodi; slednjč, treba razrešiti ona vprašanja, ki so prisojena Avstriji v pogledu na nje svatovni pomen.

Vse to mora znati oni, kdor je prevzel nalogo voditelja v državi. In ravno zato so se razmere v Avstriji jelo razvijati nepovoljno za Nemce, ker so Nemcem pošle vse krepke in zdrave politične ideje, tako, da jim je ostala le jedna sama, ki pa nima pravega smotra za njih, katerim jim je osiguran obstanek: namreč nacionalna misel.

Čim bolj nasprotujejo Nemci življenjskemu pogoju avstrijske države, — in tak pogoj je pravica vseh narodnosti do obstanka in razvoja — tem bolj se oddaljujejo od svojega pravega smotra.

Slovani v Avstriji se zavedajo svojega obstanka, oni se zavedajo, da so velik sestavni del monarhije in ta njihova zavest se ne da zatreti z silo.

Kadar dobodo Nemci v Avstriji voditeljev, ki bodo znali odgovarjati na vprašanje: česa treba v Avstriji? voditeljev, ki pripoznajo možnost, da se v Avstriji lahko dobro počutijo vsi narodi, tedaj utegnejo priti tudi avstrijski Nemci do zaželjene veljave.

In zakaj bi ne bilo mogoče ustvariti avstrijske države tako, da bi bili v njej srečni vsi narodi? To je prav lahko mogoče. A tega ni znala doseči stara ustavoverna stranka. Pod njenim vodstvom so bile nemške narodnosti tlačene, zatirane. Ta stranka je imela svojih političnih idej. A te ideje se niso držale mej, mej katerimi se zamora razvijati avstrijska država. Zatorej se ta stranka razdira in na nje mesto stopa nemška nacionalna stranka. A ta stranka v prvi vrsti ne čuti v sebi poklica za upravljanje države, ker njeni člani branijo le svojo nemško narodnost. A ta obramba nemške narodnosti bi dosegla svoj namen leže tedaj, kadar bi nehala braniti nemško narodnost. To je ona misel, katere ni izrekel ne Moosen v svojem pismu in katere ne poznajo vsi njegovi somišljeniki v Avstriji, jednostavno zato, ker jim je pošla za to — sposobnost.

Da je v avstrijski zbornici govoril Nemeč Lecher celih dvanajst ur skupaj, za kar ga občuduje svet, je to pač dokaz, da ima mož dobra

pljuča, a ni zajedno dokaz, da je mož tudi kaj — misliti“.

Ako dostavimo, da je predstoječe besede izustil odličan in trezni Nemeec iz rajha, menimo, da z naše strani ne treba dostavljati ničesar.

Različne vesti.

Umril je danes o poludnih popoldne v tukajšnji bolnici v. g. Janez Golob, župnik v Podbrežju. Pokojnik je imel bolezen v vratu in je prišel v Trst iskat zdravja. Operacija se je tudi posrečila, pa nastale so komplikacije, vsled katerih je moral umreti blagi gospod, sicer trdnega zdravja in v najboljših letih. Pokojnik je bil blaga duša in vrli narodnjak. Mir njegovi duši.

To je že res preveč! Čitajte in strmite! Minolo nedelje zvečer ob 9. uri se je vračal domov naš vrli sorojak Sebastijan Čenčur, spremljan po svojem 16letnem sinu. Mej potoma sta se razgovarjala o tem in onem, seveda v slovenskem jeziku. V ulici del' Olmo kjer stanujeta omenjena, ustavilo ju je par lahonških — pometačev, ki so ju začeli psovati z besedami: fisci de cani, per cossa parle per scavo! (sinovi psov, zakaj govorite suženjski jezik?) Potem so Lahji vabili naša dva mirna človeka, naj gresta malo više, da ju — naklestijo!! Gosp. Čenčur in sin, ne sluteča ničesar nevarnega, sta šla v svojo vežo, toda lahoni so planili za njima ter ju začeli bititi z rokami in nožem! Gosp. Čenčurju so prizadeli na glavi rano 4 cm. ter mu razrezali klobuk. Sin je bil bolj srečen, kajti dobil je le neznatnih ran, in ne od orožja. Da pa ni bilo več nesreče, bila je „sreča v nesreči“, da sta baš oni trenotek prišle v vežo žena in hčerka že ranjenega gosp. Čenčurja, ker drugače bila bi nesreča gotovo še občutljivejša.

Do tu dogodek sam na sebi. Sedaj pa par vrstic komentarja. To je slučaj, ali — da si ne toliko važn sam na sebi — vendar nečaveu, grd in sramoteu, ako pomislimo, da se take stvari dogajajo v mestu, ki hoče biti — civilizovano in ki menda res leži v — Evropi. Pomislite: dva laška šarlatana, dva umazana pometača, napadata drzno (in to v njegovi hiši) miroljubnega — mastuista — in njegovega še mladega sina, in sicer le zato, ker sta ta dva kakor Slovenca, govorila slovensko!!! Nadejaje se, da slav. c. kr. policija stori vse možno, da dobi v svojo pest ona lopova ter ju izroči pristojni oblasti v strogo kazen, podajemo javnosti ta najnovejši slučaj iz delovanja — avite culture.

„Il Circolo dei giovani“ razpuščen! To novo, komaj zasnovano društvo progressovskih mladeničev je že razpuščen. Pravimo: progressovskih, in ne smemo reči italijanskih, kajti predsednik mu je bil Slovan po krvi in nekoliko odbornikov tudi. Vzrokom razpuščenja navaja namestništvo: prekoračenje delokroga.

Uprav diven je „Piccolo“ v svojih opazkah o tej odredbi. Mnogemu smo že vajeni od strani tega glasila, ali take — odkritosrčnosti pa ne bi bili pričakovali. Pravij da je razpuščenje napravilo bolesten utis na člene circola. Sicer so pa vedeli sami, da jim bode meja pravil preozka in da jim društvo pride v nevarnost prej ali slej. Toda nadejali so se, da katastrofa ne pride tako hitro, vsaj poprej ne, dokler ne store kakega člena v zmisla svojih načel!

Ali razumete to! Predložena pravila so bila torej le krivka, da bi mogli začeti „delo“ — ne v zmislu pravil — ampak po načelih, katerimi so prošinjeli. Ali bolj po domače: hoteli so oblasti voditi za nos. To je povedal „Piccolo“ nemavadno odkritosrčnostjo. Ob jelnem pa ni mogel lepše opravičiti navedbe namestništva.

„Indipendente“ — rusofil! Vemo, da majate z glavami, velespoštovani gospodje čitatelji. Ne čudimo se vam. Vendar nimate prav to pot. Res je tako: „Indipendente“ je postal — rusofil Evo vam dokaz! Vzemite v svojo roko št. 7183. od dne 16. t. m. Tam morate čitati mej drugim tudi sledeče: „Na poslednji razstavi v Benetkah bila je izložena krasna slika ruskega slikarja Rupina.

Večina upraviteljev tržaškega muzeja Revoltella je bila za to, da se nakupi ta slika za rečeni muzej. Toda onorevole Venezian je zabranil to: a to ne morda iz vzroka, ker bi bila slika slaba, ampak le zato, ker je — ruska! Priznal

je sliki veliko dovršenost, a izjavil je ob jednom, da Tržačani ne smejo trošiti svojih novcev v proslavo Rusije!! Mi („Indipendente“ namreč) se sramujemo na takem postopanju, kajti umetnost je mednarodna. Wagerjevi umotvori so ganili Parizane do solz. A ravno tako, kakor je prišel Wagner (Nemeec) v Pariz, bil bi lahko prišel Rupin v Trst! Ali še majate z glavami sedaj, ko ste čuli filipiko „Indipendentejevo“, ki se sramuje na postopanju Italijana Veneziana ruskemu slikarju v prilog?!

Tako sem pribil to neverjetnost. Jaz sem storil svojo dolžnost, sedaj jo pa storite še vi, gospod urednik in pojasnite nam svojim spretnim peresom, zakaj „Indipendente“ kar hkrata piše tako in vse drugače, nego je dosedaj!

Brejski.

Pripomba uredništva. Želji gosp. Brejskega je lahko ustrezeno. Gosp. Brejski si prav za prav lahko pomaga sam. Pogleda naj malo v naše vesti „Italijani med seboj“, pa bode vedel, da somišljenikom gospoda dra. Spadonija ni bilo toliko da ruskega slikarja, marveč le do tega, da zasole jedno Veneziano, ker je nedavno v mestni zbornici prosil gospoda, naj odpuste Spadoniju in dražbi, ker poslednji ne vedo kaj delajo!!

Nadvojvodinja Štefanija. Nj. Veličanstvo cesar je podelil Njeni Visokosti nadvojvodinji Štefaniji dovoljenje, da sme nositi carsko ruski red svete Katarine.

Dajte vode okolici! Pišejo nam: Nedavno, povodom požara na Vrdelci, ste ožigosali po vsej pravici občinsko upravo, da nič ne skrbi za potrebno vodo in da so ljudje vsled tega popolnoma obnemogli, ako je nastal ogenj. A tega pomanjkanja ne občutije samo na Vrdelci, kjer je kakih 1000 duš, ampak še posebno v Kjadinu, kjer je nad 6000 ljudi. To je nezastisano, vnebovpijoče, t-m bolj, ker smo ravno te dni posneli iz laških listov, da gospodje dobro vedo o tem pomanjkanju vode po okolici. Ne morejo nam torej reči, da jih obrekujemo.

Najlepše pa je to, da je voda v obilici, ali zaprta je. Javni vodnjaki so prazni; ključ do curka „Auriane“ nad stopnicami nad Politeama (villa Cazia) pa je lepo — zaprt. Seveda ta curk drže sedaj zaprti, ker se je bil priredil sploh le radi volitev pred 6 leti, ko je Mauroner kandidiral proti gosp. Nabergoju. Poreče se nam: saj je tudi zasebnih vodnjakov! Vse lepo, ali zasebni vodnjaki so vendarle zasebna last. Komur hoče, temu dovoli gospodar hoditi po vodo; ako pa noče, pa ne. Tako je z vodo, tako je z našimi potmi in cestami, kamor se ozremo, povsodi zanemarjena. Okoličanaki valilci pa lahko vedo vedo sedaj, koliko so vredne laške obljube o volitvah!

Le „klerikalce“ vidijo. „Svobodni glasovi“, polpolitičen, a polu leposloven list, a skozi in skozi socialnodemokratično glasilo, so si tudi menda nadelali nalogo, da zabavljajo čez „farje“. Mi nočemo ni pavšalno, ni specialno navajati točk v tem listu v katerik se zrosli mržnja do duhovščine, mi bi le radi na kratko spregovorili to-le: ne glejte samo „farje“ in lotite se tudi družih, ki so gotovo bolj nego „farji“ zakrivali vso socialno bedo na svetu! Rano, ki jo je zasekal človeštvu internacionalni kapitalizem — hočete pokrivati sedaj črtni plaščem? Le nekoliko več objektivnosti, gospodje!

Štrajk služabnikov tramwaya je nehal in večeraj zjutraj so že vozili zopet vozovi. V torek popoldne so se zbrali štrajkovci v prostorih socialnodemokratiške zveze. Posredovanjem policijskega komisarja Pehotscha so sklenili slednjič štrajkovci, da odpošljejo zopet deputacijo do ravnatelja tramwaya. Poslednji je vsprejel deputacijo ob 8. uri zvečer. Navzoč je bil tudi viši pol. komisar Bacher. Ravnatelj Wigay je zagotovil deputaciji, da se bode ravnateljski svet dobrohotno bavil z zahtevami štrajkovcev, čim bode završen štrajk. Na podlagi tega zagotovila so štrajkovci večeraj zopet jeli vršiti svojo službo.

Ravnateljstvo mora priznati, da so se njega služniki vedli dostojno in lojalno. Tem nujneja je dolžnost ravnateljstvu, da tudi ono lojalno spolni svojo obljubo in da ustreže opravičenim zahtevam svojih podrejenih. Pa še to jedno željo bi radi izrazili, da bi namreč ravnateljstvo odslej bolje umelo razmerje med delodajalcem in delalcem. To je razmerje pogodbe: ti meni pošteno delo in jaz tebi pošteno plačilo! Dalje ne smejo sezati zahteve;

tako daleč pa že celo ne, da bi se kršile državljanske in človeške pravice drugega. Ako je služabnik izvršil svojo dolžnost do delodajalca, toliko glede na dolžnost v službi kolikor glede na dolžno spoštovanje, potem je storil vse, kar se more in sme zahtevati od njega. Onkraj meje te dolžnosti, je tudi služabnik in delavec — svoboden mož.

Socialistiško gibanje. Minolo nedelje je priredila socialnodemokratična zveza dva shoda, na katerima so razpravljali o „svobodni novinstva“ in o volitvah v zavarovalnico za slučaj nezdod. Po shodih so hoteli napraviti obhod po mestu, toda policija je prepovedala ta shod, ker ni bilo povedano v prijavi, kakov namen da je obhoda. V kolikor smo čuli mi, so hoteli socialisti demonstrirati radi postopanja o volitvah v rečeno zavarovalnico.

Odstop deželnega poslanca goriškega. Baron Ritter, zastopnik trgovinske in obrtniške zbornice goriške, je odložil deželnozbornski mandat; kakor razlog je navel zdravstvene ozire.

Slovensko pevsko društvo na Dunaju se je jelo izbornoo razvijati pod vodstvom svojega zastnega člana g. M. Hubada. Društvo šteje že 170 rednih členov in nad 90 pevcev, med katerimi je 19 Slovencev.

III. redni občni zbor akađ. teh. društva „Triglava“ v Gradcu se bode vršil dne 20. t. m. ob 7¼ uri zvečer v gostilni „Neugraz“ z nastopim vspešdom: 1. čitaoje zapisnika; 2. poročilo odborovo; 3. proračun za zimski tečaj 1897/98; 4. poročilo gospodarjevo; 5. poročilo revizorjev; 6. poročilo sabljaškega kluba; 7. volitev častnega sođa; 8. slučajnosti.

Nagla smrt. Kavarski pomočnik Ivan Bollia je minolo nedeljo zvečer v ulici Pescheria vecchia in umrl kraslo za tem. Oddelek rešilne družbe, ki je prišel na kraj nesreče, je našel Bollia že mrtvega.

Bosenski memorandum. Šestinsdeset mohamedanskih in ravno toliko pravoslavajnih stanovnikov iz krajev Vrnograč, Glinica, Bojna, Pozvid in Todorovo, okraja Kazinj v Bosni, poslali sv. Nj. Veličanstva cesarju sponenico, katerej slikajo kmetski položaj v omenjenem okraju in prosijo pomoči cesarjeve ob neznosnih gnotnih razmerah v tej pokrajini.

„Nova bolezen.“ V Brdih na Goriškem se je pojavila neka bolezen, ki je podobna koleri. V neki vasi tega okraja je zbolelo 40 oseb na tej bolezn, tri osebe so umrle. Nekateri menijo, da je temu krivo novo vino, ker se je letos škropilo z nevarnimi mazi z bakreno snovjo, katera je strupena.

Amerikanske pretiranosti. Pred nekaterimi dnevi smo poročali, da so Amerikanci že pričeli za svojo kupčijsko reklamo zlorabljeni posvečeni kraj pokopališča. Danes podajamo svojim čitateljem črtico o načinu, kakove pretiranosti je vvedla ameriška moda za slučaj smrti in pogrebov. Američanke hočejo imeti posebno toaleta, v kateri jih je, ko so umrle, položiti na mrtvaški oder. Za to svrhu je jel izhajati poseben časopis s prilogo slik o mrtvskih sprevedih. Deklica, ki je umrla v cvetu svoje dobe, hoče ležati na mrtvaškem odru v naj lepši plesni toaleti z vsem možnim nakitom, s pahljačo v roki in krasno frizuro na glavi. Seveda zahtevajo tudi starejše za se kaj posebnega. No, Slovenke bi rekle: brrr! Američankam je pa to morda že celo v zabavo po smrt.

Uzor-mesto. Neki belgijski bogataš je nakupil 12 hektarov sveta, z namenom, da sezida ondi uzorno katoliško mesto. Mestu bode ime „Sint Maria“ in bode lepo zidano, lepe hiše z vrtovi in široke gladke ceste, uzorne delavnice, šole, cerkve in zavodi. Prebivalci mesta morajo biti uzor-ljudje, sicer se jih ne boče trpelo v mestu; za svoje potrebščine moraje kupovati blago samo v domačem mestu. Obveznosti bodo strogo po katoličanskem načrtu, a poleg tega bodo tudi plače izborne. Z jedno besedo: „Sint Maria“ bode mesto, kakoršnega še ni na svetu.

Kuga v Indiji. Iz Bombaya se poroča, da se e uvalo strog nadzorstvo na železnici. Vse osebe ki so se pripeljale po železnici iz okuženih krajev, morajo ostati skozi šest dni v karanteni. Štirje Evropejci, ki so oboleli za kugo mej vožnjo, so bili prenešeni v bolnico.

